

การทดสอบและสาธิตการเลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมือง-เชียงใหม่เพื่อการค้า *

ปรัชญา ปรัชญลักษณ์^{1/} นพวรรณ ชมชัย^{2/}
วิโรจน์ วนาสิทธชัยวัฒน์^{3/}

บทคัดย่อ

การทดสอบและสาธิตการเลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมือง-เชียงใหม่เพื่อการค้า ดำเนินการโดยการแจกลูกไก่ลูกผสมพื้นเมือง-เชียงใหม่ คณะเพศ อายุ 1 สัปดาห์ ให้แก่เกษตรกรภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 8 ราย ๆ ละ 200 ตัว แบ่งเกษตรกรออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 4 ราย ทำการเลี้ยงไก่แบบขังคอก โดยให้เกษตรกรกลุ่มที่ 1 เลี้ยงไก่ด้วยอาหารที่มีระดับโปรตีนสูง คือ 20% ในช่วงอายุ 1-6 สัปดาห์ และ 18% ในช่วงอายุ 6-16 สัปดาห์ เกษตรกรกลุ่มที่ 2 เลี้ยงไก่ด้วยอาหารที่มีระดับโปรตีนต่ำ คือ 16% ในช่วงอายุ 1-6 สัปดาห์ และ 14% ในช่วงอายุ 6-16 สัปดาห์ โดยศูนย์วิจัยอาหารสัตว์เพชรบุรีเป็นผู้ดำเนินการผสมอาหารให้แก่เกษตรกร

ผลการทดสอบปรากฏว่า จากการสุ่มตัวอย่างอาหารทดลองมาวิเคราะห์ ทุกสูตรจะมีโปรตีนต่ำกว่าที่คำนวณไว้ 2 - 3% โดยกลุ่มที่ 1 จะได้รับอาหารที่มีระดับโปรตีน 17 และ 15% ในช่วงอายุ 1-6 และ 6-16 สัปดาห์ ตามลำดับ ส่วนกลุ่มที่ 2 ได้รับอาหารที่มีระดับโปรตีน 14 และ 12% ในช่วงอายุ 1-6 และ 6-16 สัปดาห์ ตามลำดับ ไก่กลุ่มที่ 1 มีการเจริญเติบโต และ ประสิทธิภาพการเปลี่ยนอาหารดีกว่ากลุ่มที่ 2 โดยไก่กลุ่มที่ 1 มีน้ำหนักตัวเฉลี่ยที่อายุ 16 สัปดาห์ เท่ากับ 1,671.25 กรัม อัตราการเจริญเติบโต 15.31 กรัม/วัน และประสิทธิภาพการเปลี่ยนอาหาร 4.08 นอกจากนี้ เกษตรกรที่เลี้ยงไก่กลุ่มที่ 1 ยังได้รับกำไรจากการเลี้ยงไก่ (ไม่คิดค่าแรงงาน) สูงกว่ากลุ่มที่ 2 โดยมีผลตอบแทนเท่ากับ 1,317 และ 1,285 บาท/ครอบครัว ตามลำดับ และจากการสอบถามความคิดเห็นของเกษตรกร ปรากฏว่าเกษตรกรทั้งหมดพอใจกับผลตอบแทนที่ได้รับตามโครงการนี้ และส่วนใหญ่มีความประสงค์ที่จะเลี้ยงไก่ต่อไปอีกเมื่อสิ้นสุดโครงการ โดยในจำนวนผู้ที่ต้องการเลี้ยงไก่ต่อหลังสิ้นสุดโครงการแล้ว จำนวน 50% ต้องการเลี้ยงไก่จำนวนมากกว่าเดิม ส่วนอีก 50% ต้องการเลี้ยงไก่จำนวนน้อยลงเหลือประมาณ 20-30 ตัว เนื่องจากมีปัญหาขาดแคลนแรงงานและเงินทุน

* โครงการวิจัยลำดับที่ 37-0513-045

1/ ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์เพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี

2/ กลุ่มงานวิจัยอาหารสัตว์ กองอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์

**On Farm Research on Intensive Raising
Native - Shianghai Chickens ***

Prachya Prachyalak^{1/}

Noppawan Chomchai^{2/}

Viroje Wanasitchaiwat^{2/}

Abstract

Technology verification on intensive raising crossbred native - shianghai chickens was conducted in 8 farms which 200 chicks were reared in each farm. The farmers were divided into two groups. Group 1 fed their chicks with high protein diet (17%CP and 15%CP for 1-6 and 6-16 weeks of age, respectively) and group 2 fed their chicks with low protein diet (14%CP and 12% CP for 1-6 and 6-16 weeks of age, respectively). Results indicated that high protein diet (group 1) produced a better growth performance and more net profit compared to the other group. The farmers were interested in raising native - shianghai chickens again but some farmers preferred to raise only 20-30 chicks because of lacking labours and money.

* Research Project No. 37-0513-045

^{1/} Petchaburi Animal Nutrition Research Center, Petchaburi

^{2/} Animal Nutrition Research Section, Animal Nutrition Division

คำนำ

ปัจจุบันเกษตรกรนิยมเลี้ยงไก่พื้นเมืองกันมากขึ้น เนื่องจากตลาดมีความต้องการสูงทำให้ขายได้ง่าย และได้ราคาค่อนข้างดี ไก่พื้นเมืองลูกผสมระหว่างพันธุ์พื้นเมืองและพันธุ์เซียงไฮ้ เป็นสายพันธุ์หนึ่งที่มีความนิยมจากเกษตรกร เนื่องจากมีรูปร่างลักษณะภายนอกโดยทั่วไปคล้ายกับไก่พื้นเมืองมาก แต่จะเจริญเติบโตดีกว่าไก่พื้นเมือง ถึง 44.34% (อุดมศรี และคณะ, 2533) นอกจากนี้ยังสามารถนำไปเลี้ยงแบบปล่อยให้หาอาหารกินเองตามธรรมชาติได้เช่นเดียวกับไก่พื้นเมืองด้วย แต่ถ้าต้องการให้โตเร็ว ก็ควรให้อาหารที่มีโปรตีนประมาณ 13-14% เสริมให้ไก่กินด้วย (ปรีชญา และนพวรรณ, 2538) จากการทดลองของปรีชญา และคณะ (2533) ในการเลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมือง-เซียงไฮ้ ในสภาพขังกรง พบว่าการให้อาหารที่มีโปรตีน 16% ระยะเวลา 0-8 สัปดาห์ และโปรตีน 14% ระยะเวลา 8-14 สัปดาห์ จะทำให้ไก่อมีน้ำหนักตัวเฉลี่ยที่อายุ 14 สัปดาห์ เท่ากับ 1.51 กิโลกรัมสูงกว่าไก่อกลุ่มที่เลี้ยงด้วยอาหารที่มีระดับโปรตีนต่ำกว่านี้ และจากการทดลองให้อาหารที่มีระดับโปรตีนสูงขึ้นเป็น 20% ในระยะเวลา 0-6 สัปดาห์ และ 18% ในระยะเวลา 6-12 สัปดาห์ ปรากฏว่า ไก่ลูกผสมพื้นเมือง-เซียงไฮ้มีน้ำหนักตัวเฉลี่ยสูงถึง 1.47 กิโลกรัม ที่อายุ 12 สัปดาห์ และมีต้นทุนค่าอาหารต่อน้ำหนักเพิ่ม 1 กิโลกรัม เท่ากับ 18.15 บาท (ปรีชญา และคณะ, 2537)

การศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นการทดสอบและสาธิตการเลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมือง - เซียงไฮ้แบบขังคอก และศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการเลี้ยงแบบเป็นการค้า เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร

อุปกรณ์และวิธีการ

การทดสอบนี้ดำเนินการที่หมู่บ้านเกษตรกรภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ระหว่างเดือนมกราคม ถึงมิถุนายน 2538 โดยศูนย์วิจัยอาหารสัตว์เพชรบุรีจะลงทุนค่าลูกไก่ และค่าอาหารให้แก่เกษตรกรก่อน และหักเงินคืนเมื่อเกษตรกรขายไก่ได้แล้ว ทั้งนี้ขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. คัดเลือกเกษตรกรที่มีความพร้อม โดยจะเป็นผู้ที่มีคอกไก่อยู่แล้ว หรือสามารถสร้างคอกไก่ขึ้นได้เอง และยินดีเข้าร่วมโครงการ จำนวน 8 ราย
2. แบ่งเกษตรกรออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 4 ราย กำหนดให้เกษตรกรกลุ่มที่ 1 เลี้ยงไก่ด้วยอาหารโปรตีนสูง คือ 20% ระยะเวลา 1-6 สัปดาห์ และ 18% ระยะเวลา 6 สัปดาห์ขึ้นไป ส่วนเกษตรกรกลุ่มที่ 2 ให้ใช้อาหารโปรตีนต่ำ คือ 16% ระยะเวลา 1-6 สัปดาห์ และ 14% ระยะเวลา 6 สัปดาห์ขึ้นไป โดยทั้งนี้ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์เพชรบุรีเป็นผู้ดำเนินการผสมอาหารแจกให้แก่เกษตรกร ตามสูตรในตารางที่ 1 และทำการสุ่มตัวอย่างอาหารทดลอง เพื่อวิเคราะห์หาส่วนประกอบทางเคมี

3. แจกลูกไก่ลูกผสมพื้นเมือง-เซียงไฮ้ อายุ 1 สัปดาห์ คละเพศ ให้แก่เกษตรกรรายละ 200 ตัว เลี้ยงแบบขังคอกและให้อาหารผสมตามสูตรที่กำหนด โดยให้กินอาหาร และน้ำสะอาดอย่างเต็มที่ จนกระทั่งไก่มีอายุครบ 16 สัปดาห์ ทั้งนี้ไก่ทุกตัวจะได้รับการทำวัคซีนเหมือนกัน คือ ทำวัคซีนนิวคาสเซิลครั้งแรก อายุแรกเกิด และครั้งที่ 2 อายุ 3 สัปดาห์

4. ทำการบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ น้ำหนักไก่ทั้งฝูงเมื่อเริ่มทดสอบและสิ้นสุดการทดสอบ ระหว่างการทดสอบจะสุ่มชั่งน้ำหนักไก่ 20% ของฝูงทุก ๆ 2 สัปดาห์ บันทึกปริมาณอาหารที่ไก่กินในแต่ละวัน จำนวนไก่ตาย ต้นทุนค่าอาหาร ค่าเวชภัณฑ์ ค่าอุปกรณ์ต่าง ๆ และราคาไก่ที่ขายได้ เพื่อนำมาคำนวณหาผลตอบแทนที่เกษตรกรจะได้รับ และนำข้อมูลที่บันทึกไว้มาคำนวณหาค่าเฉลี่ย

5. ประเมินผลโดยการสังเกต และสอบถามความพอใจของเกษตรกร

ตารางที่ 1 ส่วนประกอบสูตรอาหารที่ใช้เลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมือง - เซียงไฮ้

	ระยะอายุ 1-6 สัปดาห์		ระยะอายุ 6-16 สัปดาห์ (ใช้แม่)	
	สูตร 1	สูตร 2	สูตร 3	สูตร 4
วัตถุดิบ (กก.)				
ข้าวโพด	59	63	60	64
รำละเอียด	10	17	13	20
กากถั่วเหลือง	22	12	19	9
ปลาป่น	7	6	6	5
เปลือกหอยป่น	0.7	0.8	0.7	0.7
กระดูกป่น	0.3	0.3	0.3	0.3
เกลือ	0.5	0.5	0.5	0.5
ฟอสฟอรัส	0.5	0.5	0.5	0.5
รวม (กก.)	100	100.1	100	100
ราคา (บาท/กก.)	6.61	5.90	6.30	5.59
ส่วนประกอบทางเคมีโดยการคำนวณ				
โปรตีน, %	20	16	18	14
ME, Kcal/kg	2,970	3,030	2,985	3,050
แคลเซียม, %	0.94	0.88	0.86	0.76
ฟอสฟอรัส, %	0.45	0.43	0.42	0.40
ไลซีน, %	1.09	0.83	0.99	0.72
เมทไธโอนีน+ซิสตีน, %	0.70	0.60	0.66	0.56

คำนวณส่วนประกอบทางโภชนาตามสูตร (2529)

ผลการทดสอบและวิจารณ์

สภาพพื้นฐานโดยทั่วไปของเกษตรกร

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเป็นชาวไทยมุสลิม อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเกษตรกรรมภายในศูนย์การศึกษา การพัฒนาห้วยทราย อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ประกอบอาชีพหลักในการปลูกพืช หรือเลี้ยงโค หรือรับจ้างทั่วไป มี รายได้เฉลี่ยเดือนละ 2,000-8,000 บาท เกษตรกรทุกรายเคยมีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่มาก่อน โดยเลี้ยงจำนวนไม่ มากนัก เฉลี่ยรายละ 10-20 ตัว และเลี้ยงแบบปล่อยให้หาอาหารกินเองตามธรรมชาติ มีการให้อาหารอื่นเสริมบ้างตาม แต่จะหาได้ อาทิ รำข้าว ข้าวเปลือก เป็นต้น ขณะที่เข้าร่วมโครงการนี้ เกษตรกรทุกรายได้ขายไก่ที่เลี้ยงอยู่เดิมไปหมด แล้ว และเลี้ยงเฉพาะไก่ในโครงการเท่านั้น

สมรรถภาพการเจริญเติบโตของไก่

จากการสุ่มตัวอย่างอาหารทดลองไว้วิเคราะห์หาส่วนประกอบทางเคมี ปรากฏว่า อาหารทดลองทุกสูตรมีค่า โปรตีนต่ำกว่าที่คำนวณไว้ประมาณ 2-3 เปอร์เซ็นต์ (ตารางที่ 1 และ 2) ทั้งนี้คาดว่าอาจเนื่องมาจากวัตถุดิบอาหารสัตว์ ที่นำมาใช้ผสมอาหารทดลอง มีค่าโปรตีนต่ำกว่าค่าที่นำมาใช้ในการคำนวณสูตรอาหาร ดังนั้น ไก่กลุ่มที่ 1 ซึ่งกำหนดให้ ได้รับอาหารโปรตีนสูง (20-18%) จะได้รับอาหารที่มีโปรตีนประมาณ 17% ระยะเวลา 1-6 สัปดาห์ และ 15% ระยะเวลา 6-16 สัปดาห์ ส่วนไก่กลุ่มที่ 2 ซึ่งกำหนดให้ได้รับอาหารโปรตีนต่ำ (16-14%) ก็จะได้รับอาหารที่มีโปรตีนประมาณ 14% ระยะเวลา 1-6 สัปดาห์ และ 12 %ระยะเวลา 6-16 สัปดาห์

เกษตรกรทั้ง 2 กลุ่ม ใช้ระยะเวลาในการเลี้ยงไก่นาน 105 วันเท่ากัน ผลการทดสอบสมรรถภาพการ เจริญเติบโตของไก่ทั้ง 2 กลุ่ม แสดงไว้ในตารางที่ 3 ปรากฏว่า ไก่กลุ่มที่ 1 มีสมรรถภาพการเจริญเติบโต ดีกว่าไก่กลุ่ม ที่ 2 โดยไก่กลุ่มที่ 1 มีน้ำหนักตัวเฉลี่ยที่อายุ 16 สัปดาห์ เท่ากับ 1,671.25 กรัม อัตราการ เจริญเติบโต 15.31 กรัม/วัน และประสิทธิภาพการเปลี่ยนอาหารเฉลี่ย 4.08 ขณะที่ไก่กลุ่มที่ 2 มีน้ำหนักตัวเฉลี่ยเท่ากับ 1,427.5 กรัม อัตราการเจริญ เติบโต 12.98 กรัม/วัน และประสิทธิภาพการเปลี่ยนอาหาร 4.35 ทั้งนี้ เนื่องจากไก่กลุ่มที่ 1 ได้รับอาหารที่มีระดับ โปรตีนสูงกว่า ทำให้มีการเจริญเติบโตดีกว่าไก่กลุ่มที่ 2 ซึ่งได้รับอาหารที่มีระดับโปรตีนต่ำกว่า (อุทัย, 2529) สอดคล้อง กับการทดลองของปรัชญา และคณะ (2533) และปรัชญา และคณะ (2537)

อัตราการตายของไก่ทั้ง 2 กลุ่ม มีค่าใกล้เคียงกันเฉลี่ยเท่ากับ 6.62% โดยส่วนใหญ่จะตายในช่วง อายุ 4 สัปดาห์แรก โดยเฉพาะในช่วงหลังจากการทำวัคซีนนิวคาสเซิลครั้งที่ 2 (อายุ 3 สัปดาห์) ซึ่งสภาพอากาศค่อนข้าง ร้อนจัด ลูกไก่ตัวที่อ่อนแอจะป่วยและตายไป

ผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับ

จากการคำนวณหาต้นทุนการเลี้ยงไก่โดยคิดเฉพาะในส่วนของต้นทุนผันแปรบางส่วน ได้แก่ ค่าลูกไก่ ค่า อาหาร ค่าเวชภัณฑ์ ค่ารางน้ำ รางอาหาร และค่าแรงงาน ปรากฏว่ากลุ่มที่ 1 ซึ่งมีปริมาณการกินอาหารของไก่มากกว่า กลุ่มที่ 2 จะมีต้นทุนรวมสูงกว่า โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11,264 และ 9,754 บาท/ครอบครัว ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

สำหรับการขายไก่นั้น เมื่อสิ้นการทดสอบแล้ว เกษตรกรจะเป็นผู้นำไก่อไปขายที่ตลาดนัดเองโดยไก่เพศผู้ขายได้ราคา กิโลกรัมละ 30 บาท เพศเมีย กิโลกรัมละ 40 บาท เกษตรกรกลุ่มที่ 1 จะมีรายได้จากการขายไก่อมากกว่า กลุ่มที่ 2 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10,901 และ 9,359 บาท/ครอบครัว ซึ่งปรากฏว่าเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มจะขาดทุนรายละ 363 และ 395 บาท หรือคิดเฉลี่ยเท่ากับ 1.82 และ 1.98 บาท ต่อไก่ 1 ตัว ตามลำดับ (ตารางที่ 4) ทั้งนี้เนื่องจากได้คิดค่าแรงงานรวมเข้าไว้ในต้นทุนการผลิตด้วย ซึ่งในการเลี้ยงไก่นั้น เกษตรกรจะต้องใช้แรงงาน 1 คน ในการดูแลประจำโดยใช้เวลารวมประมาณ 1 ชั่วโมง ซึ่งถ้าเป็นการเลี้ยงเป็นอาชีพเสริม เกษตรกรสามารถใช้แรงงานในครอบครัวในการดูแลไก่ช่วงเช้าและเย็น ซึ่งว่างจากงานประจำแล้วได้ ทั้งนี้หากไม่คิดค่าแรงงานแล้วเกษตรกรทั้ง 2 กลุ่มจะได้รับผลตอบแทนจากการเลี้ยงไก่อรุ่นละ 1,317 และ 1,285 บาท/ครอบครัว หรือคิดเฉลี่ยเท่ากับ 6.59 และ 6.43 บาท ต่อไก่ 1 ตัว ตามลำดับ (ตารางที่ 5)

ทัศนคติของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

จากการสอบถามเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทั้ง 8 ราย ปรากฏว่าเกษตรกรทุกรายมีความพอใจกับรายได้ที่ได้รับจากการขายไก่ มีเกษตรกรต้องการเลี้ยงไก่ต่อไปอีกจำนวน 6 ราย ส่วนอีก 2 รายที่ไม่ต้องการเลี้ยงไก่ต่อนั้น มีปัญหาเรื่องไม่มีแรงงานในการดูแล และขาดเงินทุน สำหรับเกษตรกรที่ต้องการเลี้ยงไก่ต่อไปอีกนั้น มีจำนวน 3 รายที่มีความพร้อมที่จะเลี้ยงได้เช่นเดิม ส่วนอีก 3 ราย ต้องการเลี้ยงไก่อจำนวนลดลง แค่ 20-30 ตัว เนื่องจากถ้าเลี้ยงจำนวนมากจะมีปัญหาขาดแรงงานในการดูแล และการนำไปขาย ตลอดจนขาดเงินทุนซึ่งต้องใช้มากขึ้น

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลต่าง ๆ แล้ว จะเห็นได้ว่า สามารถนำไก่อกลุ่มผสมพื้นเมือง-เซียงไฮ้ ไปส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงแบบเป็นการค้าเพื่อเป็นอาชีพเสริมได้ แต่จะต้องคัดเลือกเกษตรกรที่มีความพร้อมโดยเฉพาะในส่วนของแรงงานที่จะดูแลและเงินลงทุน สำหรับอาหารที่ใช้เลี้ยงนั้น ควรเลือกให้อาหารที่มีโปรตีนสูง คือ 17% ระยะเวลา 1-6 สัปดาห์ และเปลี่ยนเป็น 15% ระยะเวลา 6 สัปดาห์ ถึงส่งตลาด ซึ่งจะทำให้ไก่โตเร็ว สามารถขายส่งตลาดได้เร็วกว่าการให้อาหารโปรตีนต่ำกว่านี้ ทำให้สามารถเลี้ยงไก่อได้จำนวนมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามในการทดสอบครั้งนี้ ก่อนข้างจะให้ผลตอบแทนต่ำ โดยเกษตรกรกลุ่มที่ 1 ได้รับผลตอบแทนเฉลี่ยเพียง 6.59 บาท ต่อการเลี้ยงไก่ 1 ตัว ทั้งนี้เป็นเพราะใช้เวลาเลี้ยงไก่อนานไป เนื่องจากเกษตรกรในเขตพื้นที่นี้นิยมขายไก่อที่มีน้ำหนักมากกว่า 1.5 กิโลกรัมขึ้นไป ซึ่งการเลี้ยงไก่อที่มีอายุมากนั้น จะทำให้สิ้นเปลืองค่าอาหารเพิ่มขึ้นมาก ทั้งนี้เพราะไก่อสามารถกินอาหารได้เพิ่มขึ้น ตามอายุที่เพิ่มขึ้น (อุทัย, 2529) หากเกษตรกรเปลี่ยนเป็นขายไก่อที่อายุ 13 สัปดาห์ แล้ว เกษตรกรกลุ่มที่ 1 จะเสียค่าอาหารลดลงเหลือเท่ากับ 5,220 บาท รวมเป็นต้นทุนทั้งหมด (ไม่คิดค่าแรงงาน) เท่ากับ 6,950 บาท/ครอบครัว โดยที่ไก่อจะมีน้ำหนักตัวเฉลี่ยเท่ากับ 1.38 กิโลกรัม และเกษตรกรจะมีรายได้จากการขายไก่อลดลงเหลือเท่ากับ 9,008 บาท/ครอบครัว แต่เมื่อคิดผลตอบแทนแล้ว เกษตรกรจะได้รับกำไรเพิ่มขึ้นเป็น 2,058 บาท/ครอบครัว เปรียบเทียบกับการขายไก่อที่อายุ 16 สัปดาห์ เกษตรกรกลุ่มที่ 1 จะได้กำไรเพียง 1,317 บาท/ครอบครัว เช่นเดียวกับเกษตรกรกลุ่มที่ 2 จะได้รับผลตอบแทนเพิ่มขึ้นจาก 1,285 บาท/ครอบครัว เป็น 1,644 บาท/ครอบครัว ในการขายไก่อที่อายุ 16 สัปดาห์ และ 13 สัปดาห์ ตามลำดับ (ตารางที่ 5)

สรุปผลการทดสอบ

ผลการทดสอบสาธิตการเลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมือง - เชียงใต้ แบบรังคอก โดยให้เกษตรกรเลี้ยงไก่จำนวนมาก เพื่อเป็นการเสริมรายได้นั้น พอสรุปได้ ดังนี้

1. เกษตรกรมีความพอใจกับรายได้ที่ได้รับ และส่วนใหญ่ประสงค์ที่จะเลี้ยงไก่เป็นอาชีพเสริมต่อไป โดยมีผู้ต้องการเลี้ยงไก่จำนวนเท่าเดิม (200 ตัว) จำนวน 50 เปอร์เซ็นต์ ส่วนอีก 50 เปอร์เซ็นต์ ต้องการเลี้ยงไก่จำนวนน้อยลง (20-30) ตัว เนื่องจากมีปัญหาขาดแรงงานและเงินทุน
2. การให้อาหารที่มีระดับโปรตีนสูง คือ 17% ในช่วงอายุ 1-6 สัปดาห์ และ 15% ในช่วงอายุ 6 สัปดาห์ขึ้นไป จะทำให้ไก่เจริญเติบโตดีกว่าและได้รับผลตอบแทนสูงกว่าการให้อาหารที่มีระดับโปรตีนต่ำ (14-12%) โดยสามารถทำน้ำหนักตัวได้เฉลี่ย 1.67 กิโลกรัม ที่อายุ 16 สัปดาห์ และได้กำไร (ไม่คิดค่าแรงงาน) เฉลี่ย ตัวละ 6.59 บาท หรือครอบครัวละ 1,317 บาท

ข้อเสนอแนะ

1. การแนะนำส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมือง - เชียงใต้ เพื่อเป็นการเสริมรายได้ นั้น ควรให้คำแนะนำโดยพิจารณาจากความพร้อมของเกษตรกรกล่าวคือ ในกรณีที่เกษตรกรมีแรงงาน และเงินทุนน้อย ควรเลี้ยงไก่จำนวนน้อยแบบปล่อยให้หาอาหารธรรมชาติ และให้อาหารเสริมตามแต่จะหาได้ ส่วนเกษตรกรที่มีแรงงาน และเงินทุนมากพอ ควรเลี้ยงไก่จำนวนมาก แบบรังคอก และให้อาหารผสมที่มีคุณภาพดี มีโปรตีน 17% ในช่วงอายุ 1-6 สัปดาห์ และ 15% ในช่วงอายุ 6 สัปดาห์ขึ้นไป จนถึงส่งตลาด
2. ในการเลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมือง - เชียงใต้ โดยให้อาหารที่มีคุณภาพดีนั้นควรขายไก่ที่อายุ 13 สัปดาห์ จะได้รับกำไรมากกว่าการขายไก่ที่อายุมากขึ้น และเกษตรกรสามารถเลี้ยงไก่ได้จำนวนมากขึ้น เพิ่มขึ้น ต่อปี

ตารางที่ 2 แสดงผลวิเคราะห์ส่วนประกอบทางเคมีของสูตรอาหารที่ใช้ทดลอง

ส่วนประกอบทางเคมี	อาหารไก่ระยะอายุ 1-6 สัปดาห์		อาหารไก่ระยะอายุ 6-16 สัปดาห์	
	สูตร 1	สูตร 2	สูตร 3	สูตร 4
ความชื้น	12.53	12.38	12.68	11.42
โปรตีน	16.62	13.51	14.69	12.24
ไขมัน	3.33	4.83	2.17	3.82
เยื่อใย	3.58	6.99	4.12	3.48
เถ้า	7.29	6.36	15.10	14.63
NFE	56.65	55.93	51.24	54.41

ตารางที่ 3 สมรรถภาพการเจริญเติบโตของไก่ลูกผสมพื้นเมือง-เซียงไฮ้ที่เลี้ยงโดยเกษตรกร

	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2
จำนวนเกษตรกร, ราย	4	4
จำนวนไก่ทดลอง, ตัว	800	800
น้ำหนักเริ่มทดลองอายุ 1 สัปดาห์, กรัม	64	64
น้ำหนักสิ้นสุดการทดลองอายุ 16 สัปดาห์, กรัม	1,671.25	1,427.5
ระยะเวลาการทดลอง, วัน	105	105
อัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ย, กรัม/วัน	15.31	12.98
ปริมาณอาหารที่กินเฉลี่ย, กรัม/วัน	62.42	56.58
ประสิทธิภาพการเปลี่ยนอาหาร	4.08	4.35
อัตราการตาย, %	6.75	6.5

ตารางที่ 4 ต้นทุนและผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับจากการเลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมือง-เซียงไฮ้

	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2
จำนวนไก่ที่เลี้ยงรอดต่อครอบครัว, ตัว	186.5	187
ต้นทุนการเลี้ยงไก่, บาท/ครอบครัว		
- ค่าลูกไก่	1,400	1,400
- ค่าอาหาร	7,854	6,344
- ค่าเวชภัณฑ์	180	180
- ค่าอุปกรณ์ (รางน้ำ, รางอาหาร)	150	150
- ค่าแรงงาน ^{1/}	1,680	1,680
รวมต้นทุนทั้งหมด, บาท/ครอบครัว	11,264	9,754
รายได้จากการขายไก่เฉลี่ย, บาท/ตัว ^{2/}	58.45	50.05
รายได้จากการขายไก่ทั้งหมด, บาท/ครอบครัว	10,901	9,359
ผลตอบแทนที่ได้รับ, บาท/ครอบครัว	- 363	- 395
ผลตอบแทนที่ได้รับเฉลี่ย, บาท/ตัว	- 1.82	- 1.98

^{1/} ค่าแรงงานในการเลี้ยงไก่ คิดเฉลี่ยวันละ 1 ชั่วโมง เป็นเงิน 16 บาท/วัน

^{2/} ราคาจำหน่ายไก่มีชีวิต เพศผู้ 30 บาท/กก., เพศเมีย 40 บาท/กก.

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับจากการขายไก่ที่อายุ 13 และ 16 สัปดาห์
(กรณีไม่คิดค่าแรงงาน)

	กลุ่มที่ 1		กลุ่มที่ 2	
	อายุ 13 สัปดาห์	อายุ 16 สัปดาห์	อายุ 13 สัปดาห์	อายุ 16 สัปดาห์
จำนวนไก่ที่เลี้ยงรอดต่อครอบครัว, ตัว	186.5	186.5	187	187
น้ำหนักไก่เฉลี่ย, กก./ตัว	1.38	1.67	1.17	1.43
ต้นทุนการเลี้ยงไก่, บาท/ครอบครัว				
- ค่าลูกไก่	1,400	1,400	1,400	1,400
- ค่าอาหาร	5,220	7,854	4,284	6,344
- ค่าเวชภัณฑ์	180	180	180	180
- ค่าอุปกรณ์ (รางน้ำ, รางอาหาร)	150	150	150	150
รวมต้นทุนการเลี้ยงไก่, บาท/ครอบครัว	6,950	9,584	6,014	8,074
รายได้จากการขายไก่เฉลี่ย, บาท/ตัว	48.30	58.45	40.95	50.05
รายได้จากการขายไก่ทั้งหมด, บาท/ครอบครัว	9,008	10,901	7,658	9,359
ผลตอบแทนที่ได้รับ, บาท/ครอบครัว	2,058	1,317	1,644	1,285

* ผลตอบแทนที่ได้รับ ที่ช่วงอายุ 13 สัปดาห์ ได้จากการคำนวณ โดยสมัขน้ำหนักไก่ 20% ของฝูง

เอกสารอ้างอิง

ปรัชญา ปรัชญลักษณ์ เกลิงศักดิ์ โนนทวงศ์ และนพวรรณ ไชยานุสุทธิจิตติ. 2533. ผลการใช้โปรตีนระดับต่ำในอาหารไก่พันธุ์พื้นเมือง-เชียงใหม่ ในสภาพขังกรง. วารสารธุรกิจอาหารสัตว์ 7(25) : 19-27.

ปรัชญา ปรัชญลักษณ์ นพวรรณ ชมชัย เกลิงศักดิ์ โนนทวงศ์. 2537. ระดับโปรตีนและพลังงานที่เหมาะสมสำหรับไก่ลูกผสมพื้นเมือง-เชียงใหม่. ประมวลเรื่องการประชุมวิชาการปศุสัตว์ ครั้งที่ 13 ประจำปี 2537 18-21 กรกฎาคม 2537. กรมปศุสัตว์. 225-236.

ปรัชญา ปรัชญลักษณ์ และนพวรรณ ชมชัย. 2538. การเลี้ยงไก่ลูกผสมพื้นเมือง-เชียงใหม่แบบพื้นบ้าน. รายงานผลงานวิจัยประจำปี 2538. กองอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์. 15-19.

อุดมศรี อินทรโชติ ศิริพันธ์ วุฒานุสรณ์ พลัฒลา สุวรรณวิชัย และสวัสดิ์ ธรรมบุตร. 2533. แผนการผลิตพันธุ์ผลิตไก่ลูกผสมพันธุ์พื้นเมืองและเชียงใหม่. วารสารสัตว์เศรษฐกิจ 8(155) : 20-22.

อุทัย คันโช. 2529. อาหารและการผลิตอาหารเลี้ยงสุกรและสัตว์ปีก. ฉบับเรียบเรียงครั้งที่ 2. ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมการเลี้ยงสุกรแห่งชาติ. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน, นครปฐม. 297 หน้า.